

nižjimi stroški predivo, pripravno za kupčijo in izdelovanje tančice.

Da se ta napredek vdomači po deželi, bodo hodili okoli kazat, kako se mora lan in konoplja goditi, tretji in mikati z malimi stroški in v kratkem času. Lan in konoplja se bosta godila v vodi namesti razgrinjati jih po tratah, kar veliko dela stane brez dosege ugodnega blaga; to pa traja samo 6 do 9 dni. Namesti trenja s trlicami, bo mašina trla, druga mašina predivo čistila vsega pezdirdja. Takih dragih mašin (strojev) pa ne kaže kupovati vsakemu kmetovalcu za-se, temveč celim soseskam ali več družnikom skupaj.

Enako se bode učilo po deželi izdelovanje žganja iz krompirja in drugih pridelkov. Ne le, da se bode krompir dražje prodajal, bode se zdrozgališčina (majšje) za živino pitati po ceni dobivala in deželi prihranila.

V krajih, kjer je obilo lesa, ima kmetovalec prilžnost, svoj pri obdelovanji zemljišča nepotrební čas porabiti na prestrojenje lesa v razno hišno orodje, žlice, kuhalnice, loparje, vile, kadi, škafe, korce, platišča, vse dele vozov, rešeta, rehte, nečke, irbase (plenirje), koše in tako dalje.

Da se pa bode kmetovalec takih naprav z veseljem lotil, zato se mu to veselje pač ne sme koj zadušiti z nakladanjem davkov. Saj kmetovalec, ki rabi svoj ostali čas za obrtnijo, ni še popolnoma obrtnik; on ostane kmetovalec, enako onemu, ki s svojo vožno živino o časih, ko nima dela pri kmetijstvu, vozari za plačilo, pa vendar mu ni bilo treba od vožnje davka plačevati. Vlada naj raje podbada in podpira tako porabo časa, namesto ga podbijati in ovirati.

Našim mizarjem, tesarjem, zidarjem, sploh vsem rokodelcem pa je neobhodno potrebno izurjenje v risanju in v vseh drugih opravkih zadevajajočih vsako rokodelstvo; to pa je le v šolah mogoče. Tedaj, vlada, osnovaj take šole, kjer bode mogoče v maternem jeziku učiti se potrebnih nauk!

Po tej poti se bode povzdignila obrtnija po deželi, ne pa po praznih resolucijah konstitucionalnega društva, ktere segajo po konkordatu, kateri ljudstva ne bega, po kloštrih, ki ga ne motijo!

Pogostoma razstave izdelkov po deželah in obdarovanje izvrstnega dela bodo podbadale in opominjale na napredek; največa podpora mu pa bode dobra prodaja izdelkov.

Da bi zanemara ali celó odstranjenje vere in maternega jezika ljudstvo v omiki podpiralo in taka omika ljudstvo osrečila, kakoršno priporoča „bistroumen“ nerodoljub, je pač bôsa! Celó bati se je, da taka omika pri nas pelje v popolni pokvar životnih in dušnih moči. Pridržati je staro, kar se je dobro skazalo, poprijeti pa novo, kar kaže na dobro in ni očividno nevarno ali celó pogubljivo.

Znano je, da naši kmetovalci se trdno držé starih šeg, navad, vere in jezika; to jim dobro hasni; samo to, kar se tiče porabe svojih telesnih in dušnih moči, zahtevajo sedanje okoliščine, da se naprej pomika, da dosedanje vedenje pri kmetijstvu ne zadostuje sedanjim potrebam in zahtevam. Treba je skrbeti za dosego večega in boljšega pridelka, in na vstrojenje tega pridelka po sedanjih zahtevah. Ker pa se tega ni bilo mogoče od svojih sprednikov naučiti, treba je vzeti na pomoč svojo pamet, nauke bukev in časnikov, in tuje izglede, z eno besedo: učiti se! in to v svojem jeziku, ki ga ume, in v katerem se mu tudi vse priučiti more, česar potrebuje. Omike ne krati, kdor omenjeni pot za-njo tirja, marveč oni jo kratijo, ki tirjajo, naj se Slovenec podučuje v tujem jeziku. Nem! in vedno nem!

O...

Iz gozdarske šole v Sneperku.

I.

Kratek čas sem dijak gozdarske šole, pa v tem času sem že dosti slišal, videl in spoznal, kako silno potrebno je umno gospodarstvo gozda, ravno za našo kranjsko deželo, ktera je gorata dežela, tedaj veliko zemeljnega zaklada leži v lesu.

Naj bi naši kmetovalci spoznali, kakošni dobički izvirajo iz gozda, in si gozde skrbneje varovali, kakor dosihmal. Ne da bi les umno sekali in varovali, ampak še tratijo ga brez premislika. — Naj bi dalje spoznalo naše ljudstvo velike vrednosti naše zemlje, da ne ostane prazna. Vsak gospodar, ki je posekal les, naj pazi na to, da prostor prazen ne ostane, ampak se zopet nasadi z lesom. Naj se ne zanemarja pomlajenje gozda. Res je, da se jih po naravi sami nekoliko pomladí, al žalibog, da še tega neskrben človek pri miru ne pusti, kajti živino goni na posekani prostor, da vsa mlada drevesca pomuli in pohodi, tako da ne ostane nič drugega nego pusta goljava z grmovjem namesto lepih mladih drevesec.

Gospodarji! premislite, koliko svetá neobdelanega leži, ki ni za drugega nego za gozd sposoben; da bi vam prostor enega orala le 50 kr. vsako leto dobička dal, koliko bi to v 50 letih po vsi deželi zneslo!

Izgovarjate se sicer, da ne morete vsemu kaj, da imate preveč drugega dela. Res je, da imate dela čez glavo; al vi preveč delate, kakor so vaši stari delali. Vi menite, da po starem je najboljšje, a to ni zmirom res! Časi se spreminjajo in hitijo, toraj korakajte za njimi; ako predaleč zastanete, ne bo vam mogoče jih dospeti. Zaklade imate v zemlji, a ne v loncih in vrečah, ampak v umnem obdelovanji zemlje. Odpovedite se staremu kopitu in vse bo bolje. Ne govorite tako, kakor sem na svoja ušesa večkrat slišal posestnike govoriti, češ: jaz moram za-se skrbeti — moji otroci naj si pa pomagajo, kakor znajo in vejo.

O gozdih ni tako govoriti, kajti ako oče ne bo umno gospodaril, ne bo sin nič imel, ker gozd potrebuje časa 80—100 let, predno je za sekanje zrel.

Tako ne sme dalje več biti, ampak mora se na bolje obrniti, da ne postane kras naša lepa dežela. Celi Kras tudi ni naenkrat postal, ampak počasi počasi, vendar je dandanes!

Narod moj, poslušaj klice učenih, za domovino vnetih mož; saj oni te prav uče in le za te skrbijo. Poprašuj jih za svete, oni ti bojo pravo pot kazali.

Imamo tudi že bukve v ta namen spisane, samo potrudite se, da jih v roko dobite.

Pošiljajte pridno svoje otroke v šolo, da se bodo učili spoznovati dobro od slabega. Ne mislite, da tisti bo živel pošteno, ki nič ne zná. Ne, ne! le onemu se bode dobro godilo, kateri se je kaj učil.

Slavni deželni zbor je skrbel za nas in nam tudi napravil gozdarsko šolo. Nadjamo se, da bode ta kapital na dobre obresti naložen! Iz te šole bom po slabi svoji moči rojakom svojim pošiljal v domači besedi spise, da bi izbudil v njih prav živo skrb za naše ljube, preveč zanemarjene gozde.

Le potem, ako napredujemo v vsem, kar je v zvezi z blagostanjem milega našega naroda, se bodo spolnile slavnega našega pesnika, ki blizo tako-le pravi:

Vremena bodo se zvedrila

In milejše zvezde kakor zdaj sijale!

Franjo Padar.